

A természetvédelem és a vízügyi üzemeltetés

Készítette:

dr. Schaffler Gábor

és

Varga György

Országos Vízügyi Főigazgatóság

1012 Budapest, Márvány utca 1/d.

A Natura 2000 és országosan védett területeken elvégzendő vízügyi igazgatósági üzemeltetési feladatok gyakorlati tapasztalatai

A vízügyi igazgatóságok 2014. január 1-ig összesen 12.574 km medret (4.114 km kisvízfolyás és 8.460 km csatorna) kezeltek. A vízgazdálkodásról szóló törvény 2014. január 1-i módosítása alapján a vízgazdálkodási társulatok és megyei kormányhivatalok vagyonkezelésében és üzemeltetésében lévő állami tulajdonú medrek is a vízügyi igazgatóságok vagyonkezelésébe kerültek. Ennek eredményeként a vízügyi igazgatóságok üzemeltetésében lévő medrek hossza 41.046 km-re növekedett (14.989 km kisvízfolyás és 26.057 km csatorna). Az átvett művek vízjogi üzemeltetési engedélyeinek módosítása során megszorodott a természetvédelmi hatóságok, illetve nemzeti park igazgatóságok által érvényesített előírások száma.

A vízügyi igazgatóságok adatszolgáltatása alapján a engedélyezés során a természetvédelmi szervezetek előírásai tiltások, kötelezések és korlátozások csoportjába sorolhatók. A vízügyi igazgatóságok által sérelmezett ügyesetek számát a következő táblázatban foglaljuk össze:

Ügytípus	Ügyesetek száma (db)	Érintett VIZIG-ek száma (db)	Érintett VIZIG neve
Kötelezés	23	5	ATIVIZIG; KÖVIZIG; NYUDUVIZIG; TIVIZIG; ÉDUVIZIG
Tiltás	6	4	ATIVIZIG; KÖTIVIZIG; TIVIZIG; NYUDUVIZIG
Korlátozás	208	7	ÉDUVIZIG; ÉMVIZIG; KDVVIZIG; KÖTIVIZIG; KÖVIZIG; NYUDUVIZIG; FETIVIZIG
Összesen:	237	-	-

A kötelezést tartalmazó természetvédelmi döntések javarészt olyan előírásokat tartalmaznak, amelyek jellemzően a természetvédelmi kezelésért felelős szervek feladatkörébe tartozók, és ezeket a vízügyi igazgatóságokra igyekeznek áthárítani. Ebben az ügytípusban 12 esetben környezeti állapotfelmérés és hatásvizsgálat elvégzésére kötelezték a VIZIG-eket, 3 esetben hallépcső működésének biológiai monitorozását írt elő 5 éven keresztül, évente 2 alkalommal. A környezeti állapotfelmérés és hatásvizsgálat elkészíttetésének költsége 250-300 e.Ft földrészletenként. A 12 vízügyi igazgatóság vagyonkezelésében lévő védett, illetve NATURA 2000 kijelöléssel érintett földrészletek száma meghaladja a 2.000 darabot.

A NATURA 2000 kijelöléssel érintett művek vízjogi üzemeltetési engedélyeinek érvényességi ideje 5 év. Ezek engedélyeinek meghosszabbítása során ismételten számolni kell a környezeti állapotfelmérés és hatásvizsgálat elvégzésére történő kötelezés kockázatával.

A tiltások a vízügyi igazgatóságok törvény és végrehajtási rendeletek által előírt feladatainak elvégzését korlátozzák, akadályozzák, esetenként ellehetetlenítik, ezért - szem előtt tartva ugyan a táj-és természetvédelem fontosságát - a természetvédelmi döntések jogi megalapozottsága különösen fontos. A tiltások ügytípusban 1 esetben irányított tűzgyújtási kérelem, 1 esetben növény védőszer felhasználására vonatkozó engedélykérelmet utasított el a

természetvédelmi hatóság, 4 esetben pedig a fenntartási munkák elvégzését tiltotta meg. A fenntartási munkák elvégzésének tiltása összesen 20 db földrészletre terjedt ki. Tekintettel arra, hogy a fenntartási munkák elvégzésének tiltása esetén a vízügyi igazgatóságok jogszabályban előírt feladatainak elvégzése lehetetlenül el, ezekben az esetekben az egyedüli megoldás az érintett földrészletek nemzeti park igazgatóság vagyongazdálkodásába történő átadás lehet, természetesen az érintett szakasz vízjogi üzemeltetési engedélyében rögzített üzemeltetési kötelezettségével együtt.

A 208 korlátozásból 30 esetben (14,42%) NATURA 2000 és védett terület, 43 esetben (20,67%) NATURA 2000 terület, 19 esetben (9,13%) védett terület, 116 esetben (55,77%) nem védett és nem NATURA 2000 terület esetén írt elő korlátozást a természetvédelmi hatóság, továbbá 3 esetben a hódok egyedszámának szabályozására fajvédelmi intézkedést tett. A természetvédelmi hatóság a korlátozás következtében előállt többletköltségek megtérítése nélkül az ügyesetek 55,77 %-ában természetvédelmi védelem alatt nem álló földrészleteknél ír elő korlátozást.

Korlátozások főbb típusai és jellemzői:

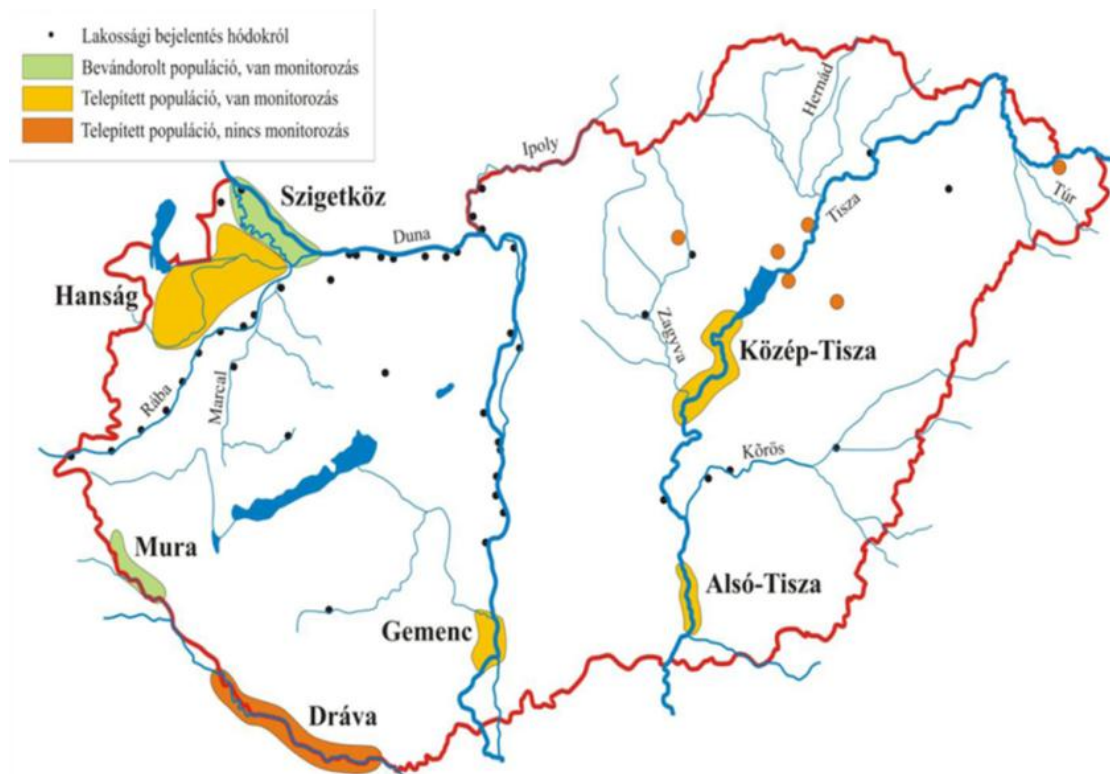
- Munkavégzés időbeni korlátozása kaszálás, fakivágás, kotrás esetén. Védett állatfajoknál jellemzően a szaporodási időszakban tilos a munkavégzés, azonban a korlátozások jelentős részénél nincs megnevezve a védett faj(ok) köre. Cserjeirtás és fakivágás esetén a vegetációs időszakban tiltott a munkavégzés.
- Fakivágásra vonatkozó előírások:
  - A kisvízi meder széléről és a parti sávból csak a nem őshonos fa- és cserjefajok távolíthatók el.
  - Csak a mederfenéken felnövő és az oda bedőlt fákat, illetve a fennakadt szemetet és uszadékot szabad eltávolítani.
  - Csak a nem őshonos fák távolíthatók el a mederből.
- Kaszálásra vonatkozó előírások:
  - Rézsűfelületek ápolását kaszálással évente legalább kétszer el kell végezni, felületéhez őshonos fűmagkeverék használható.
  - Kaszálásnál a víz szélén 0,5-1 méter szélességű kaszátlan puffersáv meghagyásának előírása.
- A vízszintre vonatkozó előírás (pl.: A főcsatorna ökológiai állapotának javítása, a vizes élőhelyek fennmaradása érdekében természetvédelmi szempontból a mértékadó vízszintek 30 cm-rel történő növelése kívánatos.).
- Kotrási munkák kezdetének és befejezésének előzetes (jellemzően a kezdés előtt 5-15 nappal) bejelentési-, egyeztetési kötelezettsége, több esetben még havária esetén is!
- Személyzet biztosítása a kotrással kikerülő védett állategyedek visszahelyezésére (példa egy indoklásra: nagy számban élnek ott kételtűek, de egyetlen védett fajt sem nevesít a végzés).
- Iszapolási munkák elvégzési módjára vonatkozó előírások. Erre példák:
  - Félszelvényű kotrást kell végezni. Az érintetlenül hagyott oldalt leghamarabb 2 év múlva lehet megkotorni.
  - A meder vízzel borított részének legalább 50 %-át a kotrás nem érintheti.
  - 1 km-nél hosszabb szakaszt érintő mederkotrás lehetőség szerint több év alatt, szakaszolva kell elvégezni.
  - A mederfenéken 100-200 méterenként lehetőség szerint kisebb mélyedéseket kell kialakítani, melyek halágyként szolgálnak.
  - Teljes szelvényű mederkotrás esetén előtte az érintett mederszakaszt le kell halászni.

- Hosszabb mederszakaszok kotrása során a kotort szakaszok között rövidebb szakaszok kihagyása szükséges, melyek kotrása kizárólag indokolt esetben végezhető és csak a többi szakasz kotrásának befejezését követően.
- Mederkotrás oly módon végezhető, hogy az üledék eltávolítása legfeljebb a meder kétharmadán történhet meg. A hínár- és mocsári növényzet gyökérzónájával együtt csak rácsos kanállal emelhető ki, amit a víz fölött kell tartani és mozgatni legalább fél percre, hogy a kanálba került állatok visszajuthassanak a vízbe. Ezt követően kezdhető csak meg az üledék eltávolítása.

Mint a fenti felsorolásból látható a korlátozások egy része a fenntartási munkák költségeinek növekedését okozza, másik része a műszaki cél megvalósulását (nevezetesen az üzemeltetési vízjogi engedélyben meghatározott vízszállító képesség visszaállítását) lehetetlenné teszi, ezért valójában tiltást jelent. A korlátozás indokoltságát, arányosságát és célszerűségét a természetvédelmi szervnek kell bizonyítani, melyért a korlátozással arányos kártalanítás jár. A bizonyítás az esetek többségénél hiányos és a korlátozásokért semmilyen kártalanítást nem kap a vízügyi ágazat, annak ellenére, hogy ez a jogszabályi előírások alapján járna (lásd polgári törvénykönyv).

Az üzemeltetést befolyásoló másik természetvédelmi problémakört a hódok elszaporodása okozza. Az eurázsiai hód (Castor fiber) újbóli megjelenése Magyarország területén a WWF visszatelepítési programja folytán 1996-tól figyelhető meg, Magyarország hódállományát 2011-ben 718-905 egyed közé becsülte a WWF Magyarország. A jelenlegi számuk nem ismert, de dinamikusan növekszik. Az ország területén 2011-ben való elterjedésüket az alábbi térkép szemlélteti:

Hódelőfordulások Magyarországon

Forrás: Czabán Dávid és Bajomi Bálint

A térképről megállapítható, hogy a hódok elterjedése az ÉDUVIZIG, KDTVIZIG, DDVIZIG, NYUDUVIZIG és a KÖTIVIZIG működési területén jelentenek egyre nagyobb problémát.

A vízügyi igazgatóságok számára a hód különböző típusú károkat, illetve növekvő veszélyhelyzetet okoz az ár- és belvízvédelemben. A hódok kártétele többlet fenntartási, védekezési, helyreállítási és kártalanítási költséget idéz elő. A hód károsítja az ár- és belvízvédelmi földműveket, rontja a medrek lefolyási viszonyait, ezen felül jelentős erdészeti és természetvédelmi kárt okoz a faállományokban. Jelenlétük eseténként a vízfolyások és csatornák hosszirányú átjárhatóságát akadályozza, mely természetvédelmi szempontból is káros.

A faj védettségére való tekintettel bárminemű egyedszám-szabályozás engedélyköteles tevékenység, ezért az állománygyérítése (elejtése), valamint az elejtéssel nem járó riasztása, csapdázása a természetvédelmi hatóság engedélyében foglalt előírások betartásával lehetséges. A riasztás keretében a meder és a parti sáv vízelvező képességét csökkentő és ezzel közvetlen vízkárveszélyt jelentő hód által épített gátak megbontása, elbontása, a földművekben lévő hódjáratok feltárása, betömedékelése végezhető el.

Probléma, hogy nincs természetes helyszín ahová ki lehetne bocsátani a befogott egyedeket. Az állatkertek, vadasparkok a magas fenntartási költségek és az állatok egyedi igénye miatt nem akarnak tartásával foglalkozni, illetve éjszakai életmódja miatt nem "bemutatható faj". A hód elejtésének nincs elterjedt vadászati kultúrája, az elejtett tetem, illetve állati alkotórészek felhasználhatósága természetvédelmi előírások miatt rendkívül korlátozott, ezért az elejtésben a területi vadászatra jogosultak nem kellően érdekeltek, így a kilóni engedélyezett egyedszám töredékével tudja számosságukat csökkenteni a vízügyi igazgatóság.

Egy-egy komolyabb gát-elbontás százezer forintos nagyságrendű és folyamatosan jelentkező költség. A befogás költsége a 2017/2018-ra kapott engedély alapján a következő számadatokkal jellemezhető: 8 db egyedtel tudtak befogni, mely az engedélyben foglalt feltételrendszer betartásával egyedenként 435 eFt-ba került (a felmerült költség nemek: vállalkozó díj, állatorvosi költség, genetikai vizsgálati költsége, tartási költség nem merült fel).

A kialakult probléma hatékonyan csak a veszélyt jelentő állományok helyének felmérésével, beazonosításával oldható meg és a megoldásába a Természetvédelemért felelős szervezeteket be kell vonni, oly módon, hogy nem csak, mint szakértők, hanem mint aktív költségviselők is jelenjenek meg a probléma megoldásában. A vízügyi igazgatóságok részére erre lehetőséget biztosít a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 74. § (1) bekezdés előírása. Ennek előírása alapján –ha a kártételt nem képes megelőzni a vízügyi igazgatóság– lehetőség van arra, hogy a természetvédelmi hatóság hasonló célra irányuló intézkedését kérje. A 74.§ (3) bekezdés előírása a költségmegosztás lehetőségét részletezi.

A vonatkozó jogszabályok értelmezése

- Európai uniós jog

Az Unió természetvédelmmel kapcsolatos első rendelkezése Az Európai Parlament és a **Tanács 79/409/EGK irányelve** (1979. április 2.) **a vadon élő madarak védelméről** volt.

(Ebben leszögezték a tényt, hogy a természetesen előforduló vadon élő madárfajok nagy részének állománya csökken ezáltal a biológiai egyensúly kerül veszélybe. A madarak főként vonuló fajok, jellegzetesen határokon átnyúló környezetvédelmi probléma, ez pedig közös felelősséggel jár);,

Ez köszön vissza az **ugyancsak a vadon élő madarak védelméről szóló**

a Tanács 2009/147/EK (2009. november 30.) sz. irányelvben *(mivel a vadon élő madarak védelméről szóló, 1979. április 2-i 79/409/EGK tanácsi irányelvet több alkalommal jelentősen*

módosították, az áttekinthetőség és az ésszerűség érdekében az említett irányelvet újra kodifikálták.)

A Tanács 92/43/EGK irányelve (1992. május 21.) a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről (ezen irányelv fő célja, a biológiai sokféleség fenntartása. A tagállamok európai területén belül folyamatosan károsodnak a természetes élőhelyek, egyre növekszik a súlyosan veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok száma; mivel a veszélyeztetett természetes élőhelyek és fajok a Közösség természeti örökségét képezik, és veszélyeztetettségük gyakran országhatárokon átívelő problémát jelent, közösségi szintű intézkedésekre van szükség védelmük érdekében);

- **Unió tagállami szinten Magyarország alaptörvénye**

NEMZETI HITVALLÁS fejezetében: Vállaljuk, hogy örökségünket, egyedülálló nyelvünket, a magyar kultúrát, *a Kárpát-medence természet adta és ember alkotta értékeit ápoljuk és megóvjuk.* Felelősséget viselünk utódainkért, ezért anyagi, szellemi és *természeti erőforrásaink gondos használatával védelmezzük az utánunk jövő nemzedékek életfeltételeit.*

ALAPVETÉS P) cikk *Természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.*

Az Alaptörvény Szabadság és Felelősség fejezetének II. cikke az emberi élet védelmét garantálja a fogantatástól, a XIII. cikk a tulajdonhoz való jogot ismeri el, míg a 21. cikkben ismeri el és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez. Az Alaptörvény szerkezetéből láthatjuk, hogy az élet védelme, mint első generációs jog elsőbbséget élvez a vagyon mint másod vagy az egészséges környezethez (ilyen átfogóan tág megközelítésben a természet is beleértendő) való joghoz, mint harmadik generációs joghoz képest. Ennek a levezetésnek a továbbiakban bemutatandó állami feladatkörök ellátásánál lesz jelentősége, ahol az ellátandó tevékenységek között esetleges ellentmondás, összeütközés keletkezik, amelyet az alaptörvény szellemével egybeeső ágazati jogszabályok hivatottak feloldani.

A fenti magasztos vállalások többek között az alábbi ágazati szabályozásokban érvényesülnek.

- **Törvények**

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvtv.) (86. §-a deklarálja, hogy a vonatkozó – többek között a fentebb említett – uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálja)

A 3. § (1) bekezdése arról rendelkezik, hogy *a törvény hatálya kiterjed valamennyi természeti értékre és területre, tájra, továbbá a velük kapcsolatos minden tevékenységre, valamint a nemzetközi egyezményekből és együttműködésből fakadó természetvédelmi feladatokra*

4. § az alapfogalmakat sorolja fel, mely szerint e törvény alkalmazásában:

b) *természeti terület: valamennyi olyan földterület, melyet elsősorban természet közeli állapotok jellemeznek;*

g) *védt természeti terület: e törvény vagy más jogszabály által védetté vagy fokozottan védetté nyilvánított (kiemelt természetvédelmi oltalomban részesülő) földterület;*

h) *Natura 2000 terület (európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű terület): külön jogszabályban meghatározott különleges madárvédelmi terület, különleges*

természetmegőrzési, valamint kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területnek kijelölt terület, illetve az Európai Unió által jóváhagyott különleges természetmegőrzési, valamint kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület;

15. § (2) Az (1) bekezdés hatálya alá tartozó természeti területek jegyzékét a miniszter az agrárpolitikáért felelős miniszterrel együtt közzéteszi.

(3) A (2) bekezdés szerint közzétett természeti terület kijelölésének tényét az ingatlan-nyilvántartásba fel kell jegyezni, a kijelölés feloldását követően a feljegyzést törölni kell. A feljegyzést, illetve annak törlését a természetvédelmi hatóság hivatalból kezdeményezi.

18. § (1) A természetes és természetközeli állapotú vizes élőhelyen, a természeti értékek fennmaradásához, a természeti rendszerek megóvásához, fenntartásához szükséges vízmennyiséget (ökológiai vízmennyiség) mesterséges beavatkozással elvonni nem lehet.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott vízmennyiséget a természetvédelmi hatóság állapítja meg.

Ugyanakkor a vízügyi hatóság a vízjogi engedélyekben rendelkezik a vízkormányzás módjairól, mértékéről, részleteiről. Ez alapján pedig úgy tűnik, hogy az ökológiai vízmennyiség biztosítása nem egyedi természetvédelmi hatósági előírás alapján kell megvalósuljon, hanem a vízjogi engedélyezési eljárás során a természetvédelmi szakhatóság bevonása útján tett nyilatkozat alapján.

Ezt biztosítja a 39. §, melynek (1) bekezdése szerint a védett természeti területre közvetlen kihatással lévő vagy azt közvetlenül érintő hatósági eljárás során a természetvédelmi hatóság - kivéve, ha a tevékenység környezeti hatásvizsgálat- vagy egységes környezethasználati engedélyköteles -, ha a szakhatósági közreműködés törvényben meghatározott eljárási feltételei fennállnak, szakhatóságként működik közre: i) kormányrendeletben meghatározott esetekben a vízgazdálkodási, vízvédelmi tevékenységek, létesítmények engedélyezésekor.

(2) A természetvédelmi hatóság a Natura 2000 területre közvetlen kihatással lévő vagy azt közvetlenül érintő más hatósági eljárás során - kivéve, ha a tevékenység környezeti hatásvizsgálat- vagy egységes környezethasználati engedélyköteles - kormányrendeletben meghatározott esetekben szakhatóságként működik közre a vízgazdálkodási, vízvédelmi hatósági eljárásokban.

Egyáltalán a természetvédelmi törvényben előírt korlátozó, vagy tiltó normák a gazdasági tevékenységekre koncentrálnak, legalábbis – álláspontunk szerint – a helyes jogértelmezés alapján törvényben előírt kötelezően ellátandó vízügyi közfeladat ellátását nem érintheti, ha mégis azok nem egyéb hatósági (pl. természetvédelmi) eljárásokban, hanem a vízügyi engedélyezési eljárásokban. Más a helyzet persze, ha a vízügyi igazgatási szerv kérelemmel kezdeményez valamilyen természetvédelmi tárgyú eljárást.

Egyébként a természetvédelmi törvény maga is a gazdasági tevékenységtől elkülönítve kezeli a vízügyi igazgatással kapcsolatos rendelkezéseket.

Példa erre:

*18.§ (3) Természeti területen - a jogszerűen beépített területek, valamint **vízjogi engedéllyel rendelkező építmények kivételével** - tilos a természetes és természetközeli állapotú vízfolyások, vizes élőhelyek partvonalától számított 50 méteren, tavak partjától számított 100 méteren belül, valamint a vízfolyások hullámterében új építmények elhelyezése.*

*18.§ (4) Tilos a természetes és természetközeli állapotú vízfolyások, vizes élőhelyek partvonalától számított 1000 méteren belül - **a vízkárelhárításhoz szükséges vegyi anyagok***

kivételével - a külön jogszabályban meghatározott, a vizekre és a vízben élő szervezetre veszélyes vegyi anyagok kijuttatása, elhelyezése.

13. § (1) **Ha természeti területen gazdasági tevékenység**, így különösen a vadgazdálkodási, vadászati, halászati, horgászati tevékenység gyakorlásának módja a természet védelméhez fűződő érdekeket súlyosan sérti vagy veszélyezteti, a természetvédelmi hatóság a tevékenység korlátozását, megtiltását kezdeményezi.

Dacára a fentieknek jó néhány inkoherecia jellemzi a vízügyi igazgatóságok és a nemzeti park igazgatóságok tevékenységére vonatkozó jogi szabályozást, amikor mindkét igazgatási szerv azonos területen a saját állami feladatellátásának próbál eleget tenni.

74. § (1) **Védett állatfaj egyede kártételeinek megelőzéséről, illetve csökkentéséről a kártétellel érintett ingatlan tulajdonosa, illetve használója a tőle elvárható módon és mértékben gondoskodik. Ha a kártételt a kötelezett nem képes megelőzni, kérheti a természetvédelmi hatóság hasonló célra irányuló intézkedését.**

(2) **Riasztási módszerek alkalmazása, illetve - kivételes esetben - a túlszaporodott állomány egyedeinek befogása vagy gyérítése csak a természetvédelmi hatóság engedélyével és felügyeletével végezhető.**

(3) **A természetvédelmi hatóság szükség esetén vagy a tulajdonos, használó kérésére gondoskodik a riasztásban, befogásban, gyérítésben kellő szakértelemmel rendelkező szerv bevonásáról. A természetvédelmi hatóság saját kezdeményezése esetén az ebből eredő költségeket maga viseli. Ha a természetvédelmi hatóság beavatkozásával a tulajdonos, használó kérésének tett eleget, a költségek viselésére a közöttük létrejött megállapodás az irányadó.**

(4) **A természetvédelmi hatóság kártalanítást fizet, ha a védett állatfaj egyedének kártétele azért következett be, mert**

a) **nem tett eleget** az (1) bekezdésben meghatározott, megalapozott kérelemnek;

b) **indokolatlanul nem engedélyezte** riasztási módszer alkalmazását vagy a túlszaporodott állomány egyedeinek befogását, gyérítését;

c) **indokolatlanul nem teljesítette** a (3) bekezdésben meghatározott kérést.

Visszaautalunk itt a hód problémára, amely a vízügyi igazgatóság számára úgy jelentkezik, hogy maga köteles gondoskodni a védett állatfaj egyede kártételei megelőzéséről. Ha nem képes megelőzni, akkor a természetvédelmi hatóság intézkedését kérheti, melynek elmaradása, vagy elégtelen eredménye esetén kártalanítás illeti meg.

A vízgazdálkodásról szóló, 1995. évi LVII. törvény (Vgtv.), valamint az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény

A Természet védelméről szóló törvény 15. § (1) bekezdése értelmében **természeti területnek minősül, ha** a 4. § d) pontjában meghatározott feltételeknek megfelel: b) a művelés alól kivettként nyilvántartott földterület, **ha nem építmény elhelyezésére szolgál**, vagy ha e törvény hatálybalépésekor, véglegessé vált döntéssel jóváhagyott bányászati műszaki üzemi terv alapján nem áll bányaművelés alatt;

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 2. § 6. pontjának meghatározása szerint, **nyomvonal jellegű építmény**: a sajátos építményfajták körében a vasúti pálya, a függő- és szállítoszalag-pálya, az út, **a vízilétesítmény**, a vízellátási vezeték, **a csatorna**, a szénhidrogéntermelés mezőbeli vezetékai, a kőolaj- és a kőolajtermék-szállító vezeték, a földgázszállító vezeték, a földgáz-célvezeték és a földgáz-elosztóvezeték, a

szén-dioxid-szállító vezeték, az egyéb gáz- és gáztermékek vezetéke, a villamosenergia-átviteli és elosztóhálózat, a villamosenergia-termelői, magán- és közvetlen vezeték, a távhővezeték-hálózat, az elektronikus hírközlési építmény.

Tehát a fenti levezetés alapján a Vgtv. 15. §-a rendelkezése értelmében **a csatorna nem minősül természeti területnek.**

A Tvtv. 15. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az (1) bekezdés hatálya alá tartozó természeti területek jegyzékét a miniszter az agrárpolitikáért felelős miniszterrel együtt közlésezi, míg a (3) bekezdés alapján a (2) bekezdés szerint közzétett természeti terület kijelölésének tényét az ingatlan-nyilvántartásba fel kell jegyezni, a kijelölés feloldását követően a feljegyzést törölni kell. A feljegyzést, illetve annak törlését a természetvédelmi hatóság hivatalból kezdeményezi.

Összegezve természeti terület a jegyzék alapján ingatlan-nyilvántartásba feljegyzett terület.

A Tvtv. 36. § (3) bekezdése szerint, valamennyi védett természeti területre - az ott tevékenységet folytatókra kötelező erejű - természetvédelmi kezelési tervet kell készíteni. A természetvédelmi kezelési tervet 10 évenként felül kell vizsgálni. A vízügyi eljárásokkal kapcsolatos természetvédelmi hatósági döntések, szakhatósági állásfoglalások gyakran 5 év érvényességi időt állapítanak meg, ami ellentmond a saját kezelési tervük felülvizsgálatára vonatkozó 10 év időtartamnak.

- **Kormányrendeletek**

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 1. §-a szerint e rendelet célja az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területek hálózatába tartozó, és a hatálya alá eső Natura 2000 területeken előforduló, a mellékletekben meghatározott közösségi jelentőségű, valamint kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípusok, illetve fajok megőrzéséhez szükséges előírások megállapítása.

3. § szerint hatályát és az e rendelet szerinti szabályokat

a) a különleges madárvédelmi területekre (5. számú melléklet),

b) a jelölt Natura 2000 területekre,

c) a jóváhagyott Natura 2000 területekre, valamint

d) a különleges természetmegőrzési, illetve kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területekre [a továbbiakban az a)-d) pontok együtt: Natura 2000 terület] kell alkalmazni.

4. § (1) A Natura 2000 területek lehatárolásának és fenntartásának célja az azokon található, az 1-3. számú mellékletben meghatározott fajok és a 4. számú mellékletben meghatározott élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

(3) A Natura 2000 területen található közösségi jelentőségű és a kiemelt közösségi jelentőségű fajok, illetve élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzését, fenntartását, valamint helyreállítását szolgáló intézkedéseket a következők állapítják meg:

a) természetvédelmi kezelési terv;

b) más - külön jogszabály alapján készített - természetvédelmi célú vagy valamely Natura 2000 terület védelmét szolgáló, illetve arra kihatással lévő terv;

c) fenntartási terv, amennyiben az a Natura 2000 területen található közösségi jelentőségű és kiemelt közösségi jelentőségű fajok, illetve élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása és helyreállítása érdekében szükséges, ideértve a külön jogszabály alapján az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból finanszírozott Natura 2000 fenntartási tervet is;

Az üzemeltetési feladatok gyakorlati tapasztalatait bemutató részben szereplő esetek közül többször előfordult olyan eset, amely olyan korlátozást, esetleg tiltást írt elő, amelyet nem tartalmaz a kezelési terv, vagy olyan intézkedés megtételének kötelezettsége került előírásra, amelyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból finanszírozott fenntartási terv tartalmaz, illetve kellene, hogy tartalmazzon.

A vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló 72/1996 Korm. rendelet (Korm. rendelet)

5. § (10) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a vizek kártétel nélküli levezetése érdekében szükséges üzemeltetési, fenntartási, helyreállítási, illetve kármegelőzési munka elvégzésére jogosító vízjogi engedély - a vízjogi létesítési engedélyre vonatkozó előírásoknak megfelelően - a védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területen lévő **nagyvízi mederben, parti sávon, vízjárta, valamint fakadó vizek által veszélyeztetett területen 5 évre adható** a Natura 2000 terület jelölésének alapjául szolgáló fajok, illetve élőhelytípusok természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatások vizsgálatát követően. Az eljárás során a vízügyi hatóság **kikéri a természetvédelmi kezelésért felelős szerv véleményét.**

E jogszabály nem értelmezhető úgy, hogy a természetvédelmi kezelésért felelős szerv, azaz az illetékes nemzeti park igazgatóság, a feladatkörébe tartozó vizsgálatot adott vízjogi eljárás ügyfelével végeztetné el. A fenti jogszabályhely értelmében a természetvédelmi kezelésért felelős szerv 5 évenként megvizsgálja a jelölés alapjául szolgáló fajokra, illetve élőhelytípusok természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatásokat, és az alapján ad véleményt.

- Megoldások az ellentmondásokra

Az ellentmondások feloldására több lehetőség van. Nevezetesen:

- A hatályos jogszabályi előírások jogszabályi kereteinek rendszerbe foglalása, ajánlások megfogalmazása.
- Az üzemeltetési vízjogi engedélyezés során a természetvédelmi hatóság, illetve természetvédelmi kezelő által szükségesnek tartott korlátozások miatt okozott többletköltségek megtérítését biztosító rendszer kidolgozása.
- A vízügyi igazgatóságok jogszabályban előírt üzemeltetési, fenntartási munkáinak tiltása esetén a tiltással érintett hrsz-ok természetvédelmi kezelő (Nemzeti Park Igazgatóság) vagyongazdálkodásába adásának eljárásrendjének kidolgozása.
- Az országosan védett – és a Natura 2000 területek felülvizsgálata, a hibásan kijelölt földrészletek védettségének megszüntetése.
- Jogszabály módosítási javaslatok megfogalmazása az alapjogok érvényre juttatására.

A fent részletezett feladatok a természetvédelmi és vízügyi ágazat párbeszéde, egyeztetése keretében valósítható meg.

- Jogszabály módosításra irányuló felvetések

A természetvédelmi hatóság, illetve a Nemzeti Park Igazgatóság vízjogi engedélyezési eljárásba történő bevonásáról két jogszabály is rendelkezik (az 531/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet 16. számú melléklete, valamint a 72/1996. (V.22.) Korm. rendelet 5.§ (10) bekezdése). Az 531/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet 16. számú mellékletének előírása közérthetőbb és a hatályos természetvédelmi jogszabályi környezet alkalmazására kényszerít, ezért a probléma kezelésének egyik kézenfekvő módja **a kettős szabályozás megszüntetése, a 72/1996. (V.22.) Korm. rendelet 5.§ (10) bekezdés hatályon kívül helyezésével.**

Az egyes közérdeken alapuló kényszerítő indok alapján eljáró szakhatóságok kijelöléséről szóló 531/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet 16. számú melléklete külterületen minden esetben

előírja a természetvédelmi hatóság szakhatóságként történő bevonását. **A jogszabályi előírások szerint minden érintett hrsz. tulajdoni lapjára be kell jegyezni a közérdekű korlátozást**, amelyen végzett tevékenység kihatással lehet a védett természeti területre. Ezért a kérelemhez kötelezően becsatolandó tulajdoni lapról egyértelműen megállapítható, hogy a vízügyi hatósági eljárásban a táj- és természetvédelem jogszabályi követelményeinek vizsgálatához indokolt-e a természetvédelmi hatóság bevonása. A nem védett külterületi hrsz-ok esetében a természetvédelmi szakhatósági bevonás indokolatlan, valamint a Tvtv. 38/A § (1) bekezdés előírásában biztosított jogkörön is túlterjeszkedő. Álláspontunk szerint a 531/2017. (XII. 29.) kormányrendelet 16. számú mellékletében a Tvtv.-ben biztosított hatáskörhöz igazodóan a kormányrendelet 16. számú mellékletében törölni kellene a „Ha külterületet, belterületen” szövegrészt.

A Natura 2000 területként kijelölt csatornák, szabályozott kisvízfolyás szakaszok felülvizsgálata:

A természetes élőhelyek, valamint a vadonélő állatok és növények védelméről szóló európai uniós irányelv hibás kijelölés miatti megszüntetési eljárásának alkalmazását javasoljuk.

Az előírás szerint a NATURA 2000-es területeket akkor lehet csökkenteni, ha bizonyíthatóan szakmai tévedés történt a területek lehatárolása során. Esetünkben bizonyítható, hogy a kérdéses csatornák, kisvízfolyás szakaszok már 1981. áprilisa előtt is léteztek, tehát nincs indoka a kijelölésben tartásnak.